

świń (Radek 1999, s. 104, tabela VI). Strukturę gatunkową surowca skórzanego wykorzystywanego do produkcji pochewek, sakiewek, pasów, rzemieni i rękawic odkrytych na ul. Szewskiej ilustruje ryc. 160.

Reasumując, możemy za Teresą Radek stwierdzić, że średniowieczni rzemieślnicy wrocławscy

przy produkcji wyrobów skórzanых kierowali się celowym doбором gatunku i asortymentu skóry, którą otrzymywali dzięki znajomości wielu metod wyprawy – różnych i zależnych od gatunku zwierzęcia, jego wieku i topograficznych obszarów skóry (Radek 1999, s. 105).

M.K.

C. RĘKAWICA (ZOB. ANEKS 7)

Istotnym uzupełnieniem stroju były rękawice, które nie tylko zabezpieczały dłonie przed zimnem, ale także chroniły je przed urazami mechanicznymi w trakcie wykonywania rozmaitych czynności. Odkryty egzemplarz z jednym palcem wykonano z odpowiednio wykrojonego i złożonego na pół kawał-

ka skóry (zwierzęcia z rodziny jeleniowatych), okrywającego górną i dolną stronę dłoni, kciuk natomiast wycięto osobno (ryc. 161:118). Najstarsze znane z Wrocławia rękawice jednopalczaste pochodzą z XI w. (Kaźmierczyk 1970, s. 253, ryc. 71a).

M.K.

D. ODZIEŻ (ZOB. ANEKS 8)

Większe kawałki skór uznać można za fragmenty kaftanów, nakryć głowy czy okryć wierzchnich,

lecz z uwagi na ich stan zachowania (bezkształtne strzępy) nie nadają się do bliższej identyfikacji.

M.K.

8. OZDOBY I AKCESORIA STROJU (ZOB. ANEKS 9)

A. OBRĄCZKA I PIERŚCIONEK

Zaskakująco mało pierścionków odkryto na ulicach Wrocławia. Zdobioną prostym, geometrycznym ornamentem obrączkę (ryc. 162:126) można by właściwie zaliczyć do form pospolitych, gdyby nie fakt, iż wykonana jest ze złota. Równie prosta jest orna-

mentyka pierścionka z lekko rozszerzoną tarczką ze znakiem ukośnego krzyża w obramowaniu z rombu (ryc. 162:127).

Zarówno pierścionek, jak obrączka należą do form często spotykanych w późnym średniowieczu.

K.W.

B. KABŁĄCZKI SKRONIOWE

W XIII–XIV w. kabłączki (ryc. 162:128–131) należą do ozdób przeżywających się. W tym czasie mają jednak nader istotny walor: wykazują wyraźną zbieżność z kulturą ludności słowiańskiej. W rozważaniach na temat chronologii kabłączków duże znaczenie ma wielkość ich średnicy. Nie należy tego jednak rozumieć ściśle w ten sposób, że okazy małe są starsze, a duże – młodsze. Duże owszem są młodsze, co potwierdzają także nasze znaleziska, ale okazy średnie, a nawet małe nierzadko zdarzają się także

na stanowiskach z późnego średniowiecza. Jaką rolę, ale raczej w sensie statystycznym, odgrywa też surowiec. W późnym średniowieczu raczej już nie występują okazy srebrne czy platerowane srebrem, a zwiększa się liczba egzemplarzy ołowianych i cynowych, co również znajduje potwierdzenie w naszym zbiorze. Wszystkie znalezione na ulicach Wrocławia kabłączki należą do form z esowatym uszkiem, które niekiedy bywa żłobkowane (ryc. 162:129–130).

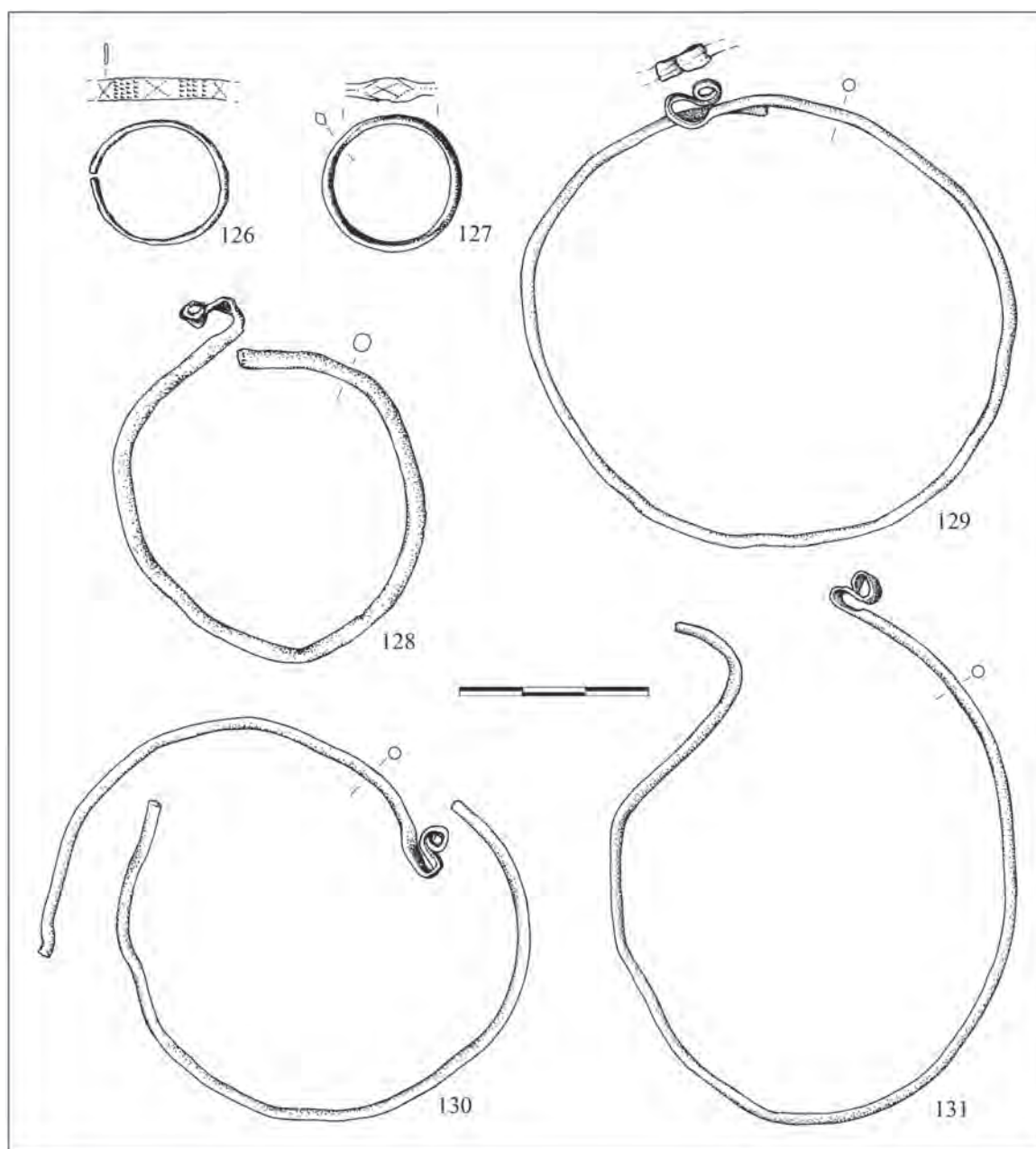
K.W.

C. SZPILA

Identyfikacja szpil odkrywanych na stanowiskach późnośredniowiecznych w Polsce, z nielicznymi wyjątkami, nie jest jednoznaczna. Poza skarbami nie występują na ogół egzemplarze ornamentowane, wykonane ze szlachetnych surowców, lecz jedynie

żelazne (ryc. 163:132) lub brązowe okazy z rozmaicie ukształtowaną główką. Wydaje się, że szpile należą do tej kategorii ozdób, które, choć popularne na Zachodzie Europy, na ziemiach polskich nie upowszechniły się.

K.W.

Ryc. 162. Wrocław, ul. Łaciarska (127) i Szewska (pozostałe). Ozdoby: 126 – obrączka; 127 – pierścienek; 128–131 – kabłączki skroniowe. Rys. N. Lenkow

Fig. 162. Wrocław. Small finds from Łaciarska St. (no. 127) and Szewska St. Ornaments: 126 – plain finger-ring; 127 – finger-ring; 128–131 – temple rings. Drawing N. Lenkow

D. ZAPINKI

Termin „zapinka” jest w języku polskim, podobnie zresztą jak w wielu innych językach europejskich, bardzo nieprecyzyjny. W szczególności zapinki bywają mylone ze sprzączkami do pasa. Nie przynoszą tu rozstrzygnięć ani surowiec, ani kontekst znaleziska. Egzemplarze cynowe nie mogą być automatycznie zaliczone do zapinek, ponieważ także sprzączki do pasa były wykonywane cyny, choć zabraniały tego przepisy cechowe. Z kolei formy, które

określilibyśmy jako zapinki, znajdowane są niekiedy w grobach w okolicy pasa zmarłego. Problem ten podjęto szczegółowo na gruncie niemieckim (Blaschitz, Krabath 2004), z uwzględnieniem nie tylko oryginalnych zabytków, ale także występujących w źródłach średniowiecznych terminów, wyniki trudno jednak uznać za zadowalające, tym bardziej że w innych pracach niemieckich poświęconych temu zagadnieniu stosowana jest jeszcze inna terminolo-